

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

Άσκηση I.

Να αναγνωριστούν οι προστακτικές του κειμένου.

Λύση

- **scitote**: Β' πληθυντικό, προστακτική ενεργητικού μέλλοντα με σημασία ενεστώτα, του ρήματος **scio**, **sci(v)i**, **scitum**, **scire** 4.
- **cavete**: Β' πληθυντικό, προστακτική ενεργητικού ενεστώτα, του ρήματος **caveo**, **cavi**, **cautum**, **cavēre** 2.
- **tutamini**: Β' πληθυντικό, προστακτική ενεστώτα, του ρήματος **tutor**, **tutatus sum**, **tutatum**, **tutāri** αποθετικό 1.
- **nolite**: Β' πληθυντικό, προστακτική ενεργητικού ενεστώτα, του ανώμαλου ρήματος **nolo**, **nolui**, -, **nolle**.
- **deponite**: Β' πληθυντικό, προστακτική ενεργητικού ενεστώτα, του ρήματος **depono**, **deposui**, **depositum**, **deponēre** 3.
- **mementote**: Β' πληθυντικό, προστακτική με σημασία ενεστώτα, του ελλειπτικού ρήματος **memini**, **meminisse**.

Άσκηση II.

Να συμπληρωθούν και να τονιστούν οι σωστοί τύποι της προστακτικής του ενεστώτα:

(Tu).....mihi, quid faciat dominus tuus! (dico)

(Vos).....in cubiculum! (intro)

(Tu).....quid fecerit Nasica! (accipio)

(Vos).....opibus urbis! (confido)

(Vos).....rei publicae! (consulo)

(Vos).....virtutem Camilli! (imitor)

Λύση

(Tu) **dic** mihi, quid faciat dominus tuus! (dico)

(Vos) **intrate** in cubiculum! (intro)

(Tu) **accipe** quid fecerit Nasica! (accipio)

(Vos) **confidite** opibus urbis! (confido)

(Vos) **consulite** rei publicae! (consulo)

(Vos) **imitamini** virtutem Camilli! (imitor)

Άσκηση III.

Να αναγνωριστούν οι γραμματικοί τύποι: ostendens, decerptam esse, consultūrum esse, consulueritis.

Λύση

- **ostendens**: ονομαστική ενικού, αρσενικό, μετοχή ενεργητικού ενεστώτα του ρήματος **ostendo, ostendi, ostentum/ ostensum, ostendēre 3.**

- **decerptam esse**: απαρέμφατο παθητικού παρακειμένου, του ρήματος **decerpo, decerpsi, decerptum, decerpēre 3.**

- **consulturum esse**: απαρέμφατο ενεργητικού μέλλοντα, του ρήματος **consulo , consului , consultum, consulēre 3.**

- **consulueritis**: β' πληθυντικό, υποτακτική ενεργητικού παρακειμένου, του ρήματος **consulo, consului, consultum, consulēre 3.**

Άσκηση IV.

Να δικαιολογηθεί με βάση τους κανόνες της ακολουθίας ο χρόνος της πρότασης: quando ... putetis (πλάγια ερώτηση).

Λύση

Η πλάγια ερωτηματική πρόταση quando ... putetis εκφέρεται με υποτακτική ενεστώτα (putetis), γιατί εξαρτάται από ρήμα αρκτικού χρόνου (interrogo) και δηλώνει το σύγχρονο στο παρόν.

Άσκηση V.

Να αναγνωριστούν από συντακτική άποψη οι τύποι: decerptam esse, consultūrum esse, fuisse.

Λύση

- **decerptam esse**: αντικείμενο στο putetis/scitote, ειδικό απαρέμφατο
- **consulturum esse**: αντικείμενο στο credideritis, ειδικό απαρέμφατο
- **fuisse**: αντικείμενο στο mementote, ειδικό απαρέμφατο.

Άσκηση VI.

Να μεταφραστούν στα λατινικά οι προτάσεις:

Μην έχεις εμπιστοσύνη στα λόγια του! (verba)

Κόψτε το σύκο από (ex + αφ.) το δέντρο!

Λύση

Noli confidere verbis eius!

Decerpate ficum ex arbore!

ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

Άσκηση Ι.

Να γραφούν οι τύποι που ζητούνται:

ficum: η ονομαστική πληθυντικού

patribus: η γενική πληθυντικού

hanc: η δοτική ενικού

recentem: η αφαιρετική ενικού και ο ίδιος τύπος στον συγκριτικό βαθμό

diem: η δοτική πληθυντικού

hostem: η αιτιατική πληθυντικού

opibus: η γενική πληθυντικού

vobis: η γενική πληθυντικού

neminem: η γενική ενικού

discrimine: η ονομαστική πληθυντικού

Λύση

ficum: **fici - ficus**

patribus: **partum**

hanc: **huic**

recentem: **recenti, recentiore**

diem: **diebus**

hostem: **hostes - hostis**

opibus: **opum**

vobis: **vestri - vestrum**

neminem: **nullius**

discrimine: **discrimina**

Άσκηση II.

Να γράφουν οι τύποι που ζητούνται:

attulit: το β' ενικό προστακτικής ενεστώτα στην ενεργητική φωνή

decerptam esse: το απαρέμφατο μέλλοντα στην ίδια φωνή

dixissent: το γ' πληθυντικό προστακτικής μέλλοντα στην ενεργητική φωνή

scitote: το β' ενικό προστακτικής ενεστώτα

cavete: η ονομαστική ενικού μετοχής μέλλοντα και στα τρία γένη

tutamini: το απαρέμφατο μέλλοντα (να ληφθεί υπ' όψιν το υποκείμενο)

nolite: το γ' ενικό οριστικής ενεστώτα

confidere: το γ' πληθυντικό υποτακτικής υπερσυντελικού (να ληφθεί υπ' όψιν το υποκείμενο)

consulturum esse: το β' πληθυντικό υποτακτικής παρακειμένου

mementote: το β' ενικό προστακτικής ενεστώτα

Λύση

attulit: affer (adfer)

decerptam esse: decerptum iri

dixissent: dicunto

scitote: scito

cavete: cauturus, -a, -um

tutamini: tutaturos esse

nolite: non vult

confidere: confisi essent

consulturum esse: consulueritis

mementote: memento

Άσκηση III.

Στις παρακάτω προτάσεις να δηλωθεί η απαγόρευση με άλλο τρόπο:

1. Opibus urbis nolite confidere.
2. Neminem credideritis patriae consulturum esse.

Λύση

1. Opibus urbis ne confisi sitis.
2. Nolite credere aliquem patriae consulturum esse.

Άσκηση IV.

Στην παρακάτω πρόταση να τραπεί η ενεργητική σύνταξη σε παθητική.

Cato attulit quodam die in curiam ficum praecocem ex Carthagine.

β) Στις παρακάτω προτάσεις να τραπεί η παθητική σύνταξη σε ενεργητική

Sumptum est Punicum bellum tertium, quo Carthago deleta est (a Romanis).

Λύση

α) Ficus praecox allata est quodam die in curiam a Catone ex Carthagine.

β) Romani sumpserunt/ere Punicum bellum tertium, quo Carthaginem deleverunt/ere.

Άσκηση V.

scitote..., cavete..., tutamini..., deponite...:

να δηλώσετε απαγόρευση και με τους δυο τρόπους.

Λύση

nolite scire / ne sciveritis,

nolite cavere / ne caveritis,

nolite tutari / ne tutati sitis,

nolite deponere / ne deposueritis

Άσκηση VI.

Να σημειώσετε Χ στο σωστό ή το λάθος επιβεβαιώνοντας ή απορρίπτοντας το περιεχόμενο των παρακάτω προτάσεων:

	Σωστό	Λάθος
a. Ο τύπος quodam είναι αφαιρετ. ενικού ουδετέρου γένους	☐	☐
b. Η αιτατική ενικού ουδετ. γένους του praecoxem είναι	☐	☐
c. Το arbore είναι γένους αρσενικού	☐	☐
d. Το muris στην ονομαστική του ίδιου αριθμού είναι mura	☐	☐
e. Το απαρέμφατο ενεστώτα του nolite είναι nolle	☐	☐
f. Ο αντίστοιχος τύπος του confidere στον παρακείμενο είναι confisos esse	☐	☐
g. Το consulueritis είναι συντελεσμένος μέλλοντας	☐	☐
h. Το extremo είναι υπερθετικός βαθμός	☐	☐
i. Το quo είναι γένους αρσενικού	☐	☐

Λύση

a.Λ, b.Σ, c.Λ, d.Λ, e.Λ, f.Σ, g.Λ, h.Σ, i.Λ

Άσκηση VII.

Να διαγράψετε στις παρακάτω προτάσεις το σκέλος που περιέχει λάθος.

- α) Το in curiam δηλώνει κίνηση σε τόπο ή στάση σε τόπο
- β) Το recentem είναι κατηγορούμενο ή παράθεση στο εννοούμενο ficum
- γ) Το Neminem είναι υποκείμενο στο consulturum esse ή αντικείμενο στο credideritis
- δ) το patriae είναι γενική κτητική ή δοτική προσωπική χαριστική
- ε) Το rem publicam είναι αντικείμενο στο mementote ή υποκείμενο στο fuisse

Λύση

- α) ~~στάση σε τόπο,~~
- β) ~~παράθεση,~~
- γ) ~~αντικείμενο στο credideritis,~~
- δ) ~~γενική κτητική,~~
- ε) ~~αντικείμενο στο mementote~~

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΠΡΟΧΩΡΗΜΕΝΟΥΣ

Άσκηση I

Να εντοπιστούν οι δευτερεύουσες προτάσεις του κειμένου, να χαρακτηριστούν και να δικαιολογηθεί ο τρόπος εισαγωγής και εκφοράς τους.

Λύση

1. «**quando hanc ficum decerptam esse putetis ex arbore**»: δευτερεύουσα ονοματική πλάγια ερωτηματική πρόταση μερικής αγνοίας ως έμμεσο αντικείμενο στο ρήμα της κύριας πρότασης *interrogo*. Εισάγεται με το ερωτηματικό επίρρημα *quando* και εκφέρεται με υποτακτική, γιατί η εξάρτηση δίνει υποκειμενική χροιά στο περιεχόμενό της. Συγκεκριμένα, με υποτακτική *eneestwta* (*putetis*), γιατί εξαρτάται από ρήμα αρκτικού χρόνου (*interrogo*) και δηλώνει το σύγχρονο στο παρόν.
2. **Cum omnes recentem esse dixissent**: δευτερεύουσα επιρρηματική χρονική πρόταση, που λειτουργεί ως επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο ρήμα της κύριας πρότασης *inquit*. Εισάγεται με τον *cum* τον ιστορικό-διηγηματικό, ο οποίος αναφέρεται σε διηγήσεις του παρελθόντος, υπογραμμίζει τη βαθύτερη σχέση της δευτερεύουσας με την κύρια και δημιουργεί ανάμεσά τους μια σχέση αιτίου και αιτιατού. Εκφέρεται με υποτακτική, που κάνει φανερό το ρόλο του υποκειμενικού στοιχείου. Συγκεκριμένα, με υποτακτική υπερσυντελικού (*dixissent*), γιατί εξαρτάται από ρήμα ιστορικού χρόνου (*inquit*) και δηλώνει το προτερόχρονο στο παρελθόν.
3. **quae nimia vobis est**: δευτερεύουσα αναφορική πρόταση κρίσεως, προσδιοριστική στο *fiduciam*. Εισάγεται με την αναφορική αντωνυμία *quae* και εκφέρεται με οριστική, για να δηλώσει πραγματικό γεγονός.
4. **nisi vos ipsi patriae consulueritis**: δευτερεύουσα επιρρηματική υποθετική πρόταση, που εισάγεται με τον υποθετικό αποφαστικό σύνδεσμο *nisi*. Με εξάρτηση το *credideritis* σχηματίζεται εξαρτημένος υποθετικός λόγος της ανοιχτής υπόθεσης (1ο είδος) στο μέλλον. Συγκεκριμένα, στην υπόθεση έχουμε υποτακτική παρακειμένου (*consulueritis*) και στην απόδοση απαρέμφατο μέλλοντα (*consulturum esse*).
5. **quo Carthago deleta est**: δευτερεύουσα αναφορική πρόταση κρίσεως, προσδιοριστική στο *bello*. Εισάγεται με την αναφορική αντωνυμία *quo* και εκφέρεται με οριστική, για να δηλώσει πραγματικό γεγονός και με χρόνο παρακείμενο γιατί αναφέρεται στο παρελθόν.

Άσκηση II

Να αναλυθεί η υπογραμμισμένη μετοχή σε πρόταση:

Cato ostendens patribus inquit.

Λύση

Cato cum ostenderet / dum ostendit patribus inquit

Άσκηση III

decerptam esse Carthagine: να δηλώσετε την ίδια επιρρηματική σχέση (στάση σε τόπο) αντικαθιστώντας το Carthagine με τον κατάλληλο τύπο των Roma, Athenae, Italia

Λύση

Romae, Athenis, in Italia

Άσκηση IV

Cavere debetis periculum: Να τρέψετε την σύνταξη σε παθητική (με παθητική περιφραστική συζυγία)

Λύση

Periculum vobis cavendum est

Άσκηση V

Cato attulit quodam die in curiam ficum praecocem ex Carthagine ostendensque patribus inquit:

Να ξαναγράψετε την περίοδο δυο φορές. Την πρώτη, αφού τρέψετε την α' κύρια πρόταση σε χρονική εισαγόμενη με το cum τον ιστορικό- διηγηματικό, που να δηλώνει το προτερόχρονο, και τη δεύτερη αφού τρέψετε την χρονική πρόταση σε μετοχή.

Λύση

1. Cum Cato attulisset quodam die in curiam ficum praecocem ex Carthagine, ostendens patribus inquit
2. Cato ostendens quodam die in curiam ficum praecocem allatam ex Carthagine patribus inquit ή Cato allata quodam die in curiam ficu praecoci ex Carthagine ostendens patribus inquit (σωστή θεωρούμε την α' σύμπτυξη, αλλά επειδή το ficum εννοείται ως αντικείμενο της μετοχής δεκτή μπορούμε να κάνουμε και τη β' εκδοχή)

Άσκηση VI

Να συμπληρώσετε τα κενά με τον κατάλληλο τύπο της λέξης που βρίσκεται σε παρένθεση και να δικαιολογήσετε την επιλογή σας:

1. Noli..... (decerpere, decerpseris) ficum ex arbore
2. (Afferre, Affer) in curiam ficum(quam, quod)
.....(in Africa, Africae) decerpisti
3. Ne (confidere, confisi sitis) viribus amicorum
4. Cum Cato (ostenderit, ostendisset) ficum, nemo respondit.

Λύση

1. decerpere (noli + απαρ. ενεστώτα)
2. Affer (σύθετο του fero), quam (το ficus είναι θηλυκό), in Africa (είναι ήπειρος)
3. confisi sitis(ne+υποτακτ. Παρακειμένου)
4. ostendisset (προτερόχρονο στο παρελθόν)

Άσκηση VII

Να συμπληρώσετε τον πίνακα με τους αντίστοιχους τύπους των επιθέτων και των επιρρημάτων στους άλλους 2 βαθμούς:

ΘΕΤΙΚΟΣ	ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΣ	ΥΠΕΡΘΕΤΙΚΟΣ
recentem		
prope		
nimia		
		extremo

Λύση

ΘΕΤΙΚΟΣ	ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΣ	ΥΠΕΡΘΕΤΙΚΟΣ
recentem	recentiorem	recentissimam
prope	propius	proxime
nimia	magis nimia	maxime nimia
extero	exteriore	extremo/extimo

Άσκηση VIII

Ο υποθετικός λόγος του κειμένου [**neminem credideritis patriae consulturum esse, nisi vos ipsi patriae consulueritis**] είναι εξαρτημένος και για να μεταφερθεί σε άλλο είδος υποθετικού λόγου, πρέπει πρώτα να μετατραπεί στον ευθύ λόγο. Επομένως αν σας δοθεί σε αυτή τη μορφή, δηλαδή στον ευθύ λόγο, θα είναι:

Υπόθεση: **nisi vos ipsi patriae consulueritis** (οριστική συντελεσμένου μέλλοντα)
Απόδοση: **nemo patriae consulet** (οριστική μέλλοντα) [1^ο είδος, ανοιχτή υπόθεση].

Να μετατρέψετε τον υποθετικό λόγο στα άλλα είδη.

Λύση

Αντίθετο του πραγματικού στο παρόν

nisi vos ipsi patriae consuleretis, nemo patriae consuleret

Αντίθετο του πραγματικού στο παρελθόν

nisi vos ipsi patriae consuluissetis, nemo patriae consulisset

Υπόθεση πιθανή-δυνατή

nisi vos ipsi patriae consulatis, nemo patriae consulat

Άσκηση IX

Cum omnes recentem esse dixissent: να αναδιατυπώσετε την πρόταση ώστε να έχει μόνο χρονική σημασία

Λύση

Postquam (ut) omnes recentem esse dixerunt/ere

Άσκηση X

ante tertium diem: να αναδιατυπώσετε τον προσδιορισμό του χρόνου ώστε να αποδίδει τις ακόλουθες σημασίες

α) μετά από τρεις ημέρες [δύο τρόποι]

β) την τρίτη ημέρα

Λύση

α) tertio post die / post tertium diem

β) tertio die

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΜΠΕΔΩΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΠΑΓΟΡΕΥΣΗΣ

Άσκηση Ι.

Τα ρήματα *ignoro* (1), *respondeo* (2), *impono* (3), *aperio* (4) να κλιθούν στην προστακτική ενεστώτα και μέλλοντα και στις δυο φωνές.

Λύση

ignoro (1), *respondeo* (2), *impono* (3), *aperio* (4)

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ			ΠΑΘΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ	
ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ		ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ	ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ
α΄	-	-	-	-
β΄	ignora	ignorato	ignorare	ignorator
γ΄	-	ignorato	-	ignorator
α΄	-	-	-	-
β΄	ignore	ignoratote	ignoramini	-
γ΄	-	ignoranto	-	ignorantor

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ			ΠΑΘΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ	
ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ		ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ	ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ
α΄	-	-	-	-
β΄	responde	respondeto	respondere	respondetor
γ΄	-	respondeto	-	respondetor
α΄	-	-	-	-
β΄	respondete	respondetote	respondemini	-
γ΄	-	respondento	-	respondentor

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ		ΠΑΘΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ	
ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ	ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ
α΄ β΄ γ΄ α΄ β΄ γ΄	- imponere - - imponite -	- imponito imponito - imponitote imponunto	- imponere - - imponimini -
			- imponitor imponitor - - imponuntor

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ		ΠΑΘΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ	
ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ	ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ
α΄ β΄ γ΄ α΄ β΄ γ΄	- aperi - - aperite -	- aperito aperito - aperitote aperiunto	- aperire - - aperimini -
			- aperitor aperitor - - aperiuntor

Άσκηση II.

Να γραφούν οι τύποι της προστακτικής που ζητούνται:

evertō: το γ' ενικό προστακτικής μέλλοντα Ε.Φ.

recipio: το β' ενικό προστακτικής ενεστώτα Ε.Φ.

do: το γ' πληθυντικό προστακτικής μέλλοντα Ε.Φ.

caveo: το β' πληθυντικό προστακτικής μέλλοντα Ε.Φ.

scio: το β' ενικό προστακτικής ενεστώτα Ε.Φ.

tutor: το β' ενικό προστακτικής μέλλοντα

sum: το γ' πληθυντικό προστακτικής μέλλοντα

dico: το β' ενικό προστακτικής ενεστώτα Ε.Φ.

sentio: το β' πληθυντικό προστακτικής μέλλοντα Ε.Φ.

cognosco: το β' πληθυντικό προστακτικής ενεστώτα Π.Φ.

loquor: το β' ενικό προστακτικής ενεστώτα

adficio: το β' ενικό προστακτικής ενεστώτα Ε.Φ.

habeo: το γ' ενικό προστακτικής μέλλοντα Π.Φ.

affero: το β' ενικό και πληθυντικό προστακτικής ενεστώτα Ε.Φ.

venio: το γ' πληθυντικό προστακτικής μέλλοντα Ε.Φ.

Λύση

evertō: **evertito**

recipio: **recipe**

do: **danto**

caveo: **cavetote**

scio: **scito**

tutor: **tutator**

sum: **sunto**

dico: **dic**

sentio: **sentitote**

cognosco: **cognoscimini**

loquor: **loquere**

adficio: **adfice**

habeo: **habetor**

affero: **affer/afferte (adfer/adferte)**

venio: **veniunto**

Άσκηση III.

Να συμπληρωθούν τα κενά με το σωστό τύπο της προστακτικής.

1. (Tu) epistulam ad Ciceronem (defero)
2. (Vos) Capitolium (deleo)
3. (Vos) rem publicam (gero)
4. (Illi) pacem (tutor)!
5. (Vos) verbis antiquiorum (utor)
6. (Tu) piscatoriam naviculam (conduco)

Λύση

1. (Tu) **defer** epistulam ad Ciceronem (defero)
2. (Vos) ... **delete** Capitolium (deleo)
3. (Vos) ... **gerite** rem publicam (gero)
4. (Illi) ... **tutantor** pacem (tutor)!
5. (Vos) ... **utimini** verbis antiquiorum (utor)
6. (Tu) ... **conduc** piscatoriam naviculam (conduco)